

Til beslutningsforslag nr. B 65. Betænkning afgivet af Europaudvalget den 21. maj 1996

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om en kvote for bæredygtigt dyrkede bananer

[af Steen Gade (SF) og Villy Søvnald (SF)]

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i nogle møder.

Landbrugs- og fiskeriministeren har i relation til nærværende beslutningsforslag og beslutningsforslaget om afskaffelse af EU's banankvoter (B 115) over for udvalget tilkendegivet følgende:

Med oprettelsen af det indre marked i 1993 blev det nødvendigt at indføre fælles regler for import og handel med bananer i EU. Før 1993 var en lang række forskellige nationale ordninger gældende, som omfattede begrænsninger og i visse tilfælde forbud mod import af bananer fra andre områder end de pågældende landes oversøiske områder eller gamle kolonier. Med indførelsen af markedsordningen søgte man at fjerne disse begrænsninger samt at opretholde den hidtidige fordeling af EU's import af bananer fra de forskellige grupper af leverandørlande.

Ligesom forslagsstillerne finder landbrugs- og fiskeriministeren heller ikke, at den nuværende bananordning fungerer tilfredsstillende, ikke mindst fordi de danske importører kun får licens til omkring 25 pct. af det danske forbrug.

Man må imidlertid se i øjnene, at den vedtagne markedsordning er gældende frem til år 2002. Da der er to modstående blokerende minoriteter i Rådet, der holder hinanden i skak, vil det næppe være muligt inden år 2002 at få ændret ordningen på afgørende punkter - og slet ikke at få den afskaffet. Det vil således realistisk bedømt kun være muligt at revidere

markedsordningen på mindre væsentlige punkter, og selv det kan vise sig at blive uhyre vanskeligt.

Generelt om importsystemet

Al import af bananer til Fællesskabet kræver fremlæggelse af importlicens. I henhold til GATT-aftalen åbnes der hvert år et toldkontingent på 2,2 mio. t bananer med oprindelse i tredjelande (de såkaldte dollarbananer) og ikketraditionelle AVS-lande.

Importlicenser for bananer med disse oprindelser udstedes efter ansøgning til erhvervsdrivende, der er etableret i Fællesskabet, efter følgende fordelingsnøgle:

- 66,5 pct. tildeles erhvervsdrivende, som før 1992 har markedsført tredjelandsbananer og/eller ikketraditionelle AVS-bananer (denne kategori benævnes kategori A),
- 30 pct. tildeles erhvervsdrivende, der har markedsført EF-bananer og/eller traditionelle AVS-bananer (denne kategori benævnes kategori B) og
- 3,5 pct. tildeles erhvervsdrivende, som fra 1992 eller senere er begyndt at markedsføre andre bananer end EF-bananer og/eller traditionelle AVS-bananer (denne kategori kaldes kategori C). Kategori C-handlende er de nye handlende på bananmarkedet, de såkaldte newcomers.

Når der i tildelingen skelnes mellem traditionelle og ikketraditionelle AVS-bananer, skyldes det et særligt kontingent på 857.700 t

Bet. o. f. t. beslutn. om en kvote for bæredygtigt dyrkede bananer

bananer fra traditionelle (tidligere) eksportører i AVS-landene. Disse bananer importeres til 0-told, og licenser til dette kontingent tildeles efter ansøgning, i den udstrækning der er tilstrækkelige mængder til rådighed. Hvis der er overansøgning, reduceres i de ansøgte mængder, men hidtil er de 857.700 t ikke blevet udnyttet fuldt ud.

For så vidt angår bananer fra tredjelande og ikketraditionelle AVS-lande, er det aftalt i rammeaftalen mellem Kommissionen og fire latinamerikanske lande (Colombia, Costa Rica, Nicaragua og Venezuela), at disse lande har ret til at eksportere bananer, således at de opretholder de samme markedsandele som før indførelsen af bananordningen. For andre bananeksporterende lande er den resterende mængde til fri afbenyttelse bortset fra 90.000 t, som er reserveret til Den Dominikanske Republik og andre ikketraditionelle AVS-lande.

Der er ikke i det nuværende system afsat specifikke mængder i toldkontingentet til økologiske eller bæredygtigt producerede bananer. Sådanne bananer forventes i systemet importeret på lige fod med andre bananer.

For så vidt angår licenser i kategori A og B, kan disse kun søges af og tildeles til erhvervsdrivende, som tidligere – dvs. før 1992 – har markedsført bananer.

Inden for kategorierne A og B tildeles licenserne efter forskellige vægte, idet

- primærimportørerne (dvs. importører, som opkøber eller eventuelt dyrker umodne tredjeland- og/eller AVS-bananer og forsender dem til EU) får licens til 57 pct. af deres referencemængde,
- sekundærimportørerne (dvs. importører, som afsætter umodne bananer uden at have foretaget opkøb i og transport fra producentlandene) får licens til 15 pct. af deres referencemængde, og
- modnere får licens til 28 pct. af deres referencemængde.

Mulighederne for en dansk indsats

Det er væsentligt at sikre de fattige udviklingslande, som er dybt afhængige af deres eksport af bananer til EU, at deres muligheder for at eksportere til det europæiske marked opretholdes. Dette har EU - og således også det danske Folketing - forpligtet sig til over for de pågældende lande i kraft af Loméaftalen. Det

er derfor ikke muligt at ophæve ordningen, og selv mindre ændringer vil i tiden frem til år 2002 vise sig at være meget vanskelige at realisere. En dansk indsats bør i stedet koncentrere sig om det politisk mulige, det vil sige at opnå ændringer, der afbøder de værste virkninger af kvotesystemet.

En sådan indsats kunne omfatte:

1. Licenssystemet medfører, at mellemhandlere og indehavere af licenser får mulighed for at opnå utilsigtede fordele. En udvidelse af toldkontingentet vil alt andet lige betyde, at værdien af importlicenserne vil blive mindre. Danmark bør derfor fortsat arbejde for en betydelig udvidelse af toldkontingentet, f.eks. til 3 mio. t. Med andre ord: bananerne i Danmark ville blive billigere.
2. Danmark bør også arbejde for en ændring af definitionerne på primær- og sekundærimportører. Som situationen er i dag, er de danske importører enten sekundærimportører eller modnere. En ændret definition ville betyde, at nogle importører, som i dag findes i gruppen af sekundærimportører, kunne få status som primærimportører. En anden mulighed består i en ændret vægtning, når licenserne skal fordeles på primær- og sekundærimportører. Det ville medføre flere licenser i direkte tildeling til danske importører, som dermed kunne dække en større del af licensbehovet uden først at skulle købe de pågældende licenser hos nogle andre, hvilket naturligvis fordyrer bananerne.
3. Endvidere bør Danmark arbejde for en opstramning af reglerne for, hvem der kan registreres som nye handlende, således at man undgår oprettelse af selskaber, der alene har til formål at opnå licenser.
4. I forbindelse med en ny ordning bør licenssystemet forenkles væsentligt. Som minimum må det sikres, at der indføres et toldkontingent for bæredygtige bananer med fuld toldfritagelse. Adgangen til at importere bæredygtige bananer under dette kontingent bør være fri for alle. I tilknytning til EU's markedsordning for bananer bør der ydes støtte til at fremme produktionen af bæredygtige og økologiske bananer, herunder bananer, som er dyrket uden anvendelse af sprøjtegifte og med respekt for faglige og sociale rettigheder.

Den fremtidige bananordning bør sikre markedsadgang og give fortrinsstilling til fattige og små producentlande, der er særlig afhængige af bananproduktionen, herunder lande, der omlægger produktionen til bæredygtige/økologiske bananer.

Som tidligere nævnt er bananmarkedsordningen aftalt til at skulle gælde indtil udgangen af år 2001.

Fremtidige ændringer i ordningen skal i særdeleshed omfatte en fjernelse af mellemhandlerens muligheder for at opnå urimelige og helt ubegrundede fortjenester gennem handel med licenser. Det er uacceptabelt, at visse grupper af handlende på grund af en forfæjlet udformning af et administrativt system opnår spekulationsbetingede og arbejdsfri gevinster, som andre i samfundet må betale for.

Herudover er det vigtigt, at der sker en generel liberalisering af handelen med bananer. Alle importører skal under ensartede forhold have mulighed for frit at importere og konkurrere i handelen med bananer. Herved sikres en friere prisdannelse, som både kan fjerne de ovennævnte helt urimelige mellemhandleravancer og samtidig sikrer forbrugerne bananer til rimelige priser via den almindelige markedsmechanisme. Vi må dog naturligvis stadig tage hensyn til de svage økonomier i AVS-landene. I vore velstående europæiske lande har vi en særlig forpligtelse over for disse lande – en forpligtelse og et ansvar, som også det danske Folketing har påtaget sig ved ratificeringen af Lomékonventionen.

Landbrugs- og fiskeriministeren har derfor til hensigt i god tid inden udgangen af år 2001 at fremsætte forslag til en ny orientering af bananpolitikken med henblik på at påvirke Kommissionen i en for Danmark ønskværdig retning.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres, Enhedslistens og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) beslutningsforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et flertal inden for flertallet (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) støtter landbrugs- og fiskeriministerens synspunkter.

Et mindretal inden for flertallet (Enhedslistens medlem af udvalget) finder, at nærværende beslutningsforslag er et lille skridt i den rigtige retning, og kan derfor støtte det. Men mindretallet er af den opfattelse, at i forbindelse med en ny ordning bør licenssystemet afvikles. Som minimum må det sikres, at der ikke er noget loft/kvote, licenssystem eller nogen toldmur, som begrænser økologiske og bæredygtige producenters adgang til markedet, herunder naturligvis det danske marked.

Samtidig bør den nye ordning lægge vægt på aktivt at øge produktionen af bæredygtige og økologiske bananer, herunder bananer, som er dyrket uden anvendelse af sprøjtegifte og med respekt for faglige og sociale rettigheder.

Derudover mener mindretallet, at Danmark, når EU's kvote- og licenssystem ophører, skal arbejde for, at fattige og små producentlande med særlige problemer - som f.eks. de caribiske lande - kan få særlige ordninger, herunder f.eks. toldfritagelse og etablering af prisstabilitetsordninger. I den forbindelse anbefaler mindretallet, at Danmark arbejder for, at disse lande sikres gennem en ordning, som både de amerikanske og afrikanske lande samt EU og USA vil respektere. Mindretallet er af den opfattelse, at Danmark bør give en fortrinsstilling til lande, som er afhængige af bananproduktionen. I den forbindelse finder mindretallet, at Danmark bør anvende miljøstøttemidler eller ulandsbistandsmidler til disse lande i forbindelse med omlægning af produktionen til bæredygtige/økologiske bananer.

Et *mindretal* (Venstres, Det Konservative Folkepartis og Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse*.

Ove Fich (S) fmd. Jens Risgaard Knudsen (S) Torben Lund (S) Jacob Buksti (S)
Klaus Hækkerup (S) Steen Gade (SF) Elisabeth Arnold (RV) nfmd.
Bent Hindrup Andersen (EL) Addi Andersen (CD) Charlotte Antonsen (V)
Svend Erik Hovmand (V) Eva Kjer Hansen (V) Jens Kirk (V) Kent Kirk (KF)
Lene Espersen (KF) Anne Birgitte Lundholt (KF) Kristian Thulesen Dahl (DF)

Fremskridtspartiet havde ikke medlemmer i udvalget.